

Å BY BARNET OPP TIL DANS

Observasjon av tidlig kommunikasjon

Veileder Observasjon av tidlig språklig engasjerbarhet, språklig engasjement og fysisk aktivitetsnivå hos barn – og fremfor alt en invitasjon til refleksjon over hvilken rolle den voksne spiller for barnets interesse for å bruke språk.

INNHold

1.	Å by barnet opp til dans: Systematisk dokumentasjon av barnehagens innsats over tid	2
2.	Å by barnet opp til dans: Rett på sak	2
3.	Å by barnet opp til dans: Bruk av observasjonsskjemaet	3
3.1	Skjemaet består av tre skalaer	3
3.2	Skjemaet kan brukes på to måter	3
3.2.1	Det kan brukes klinisk ved å fokusere direkte på de enkelte utsagnene i skalaene	4
3.2.2	Skjemaet kan brukes til å beregne sumskårer	4
3.3	Nyttig med flere observatører	5
3.4	Hvor høy må sumskårene være for at en skal si at det er vanskelig å by barnet opp til dans?	5
4.	Ti ting man bør være oppmerksom på når man har ansvar for barn	6
4.1	Det er viktig å observere tidlig språkutvikling	6
4.2	Flere ting vi bør være spesielt oppmerksomme på før vi observerer tidlig språkutvikling	6
4.3	Det er minst fire ting vi bør være oppmerksom på når vi bruker observasjonsskjemaet Å by barnet opp til dans	7
4.4	Når vi har kartlagt tidlig språkutvikling, bør vi være oppmerksomme på minst tre forhold	8
5.	Lykkes vi ikke med å by barnet opp til dans i første omgang, tar vi et skritt tilbake og funderer over hvordan vi kan få det til i neste omgang	8
6.	Observasjonsskjemaet Å by barnet opp til dans er til å stole på	9
7.	Det er viktig å observere det språklige engasjementet hos barn mellom 3 og 5 år	9
8.	Sammenligning av de to delene av skjemaet	9
9.	Oppfølging av alle barna i barnehagen	10
10.	Helhet og sammenheng	10

Språkkartleggingsverktøyet «Å by barnet opp til dans» er svaret på spørsmålet de minste ville stilt om de kunne ... «Å by barnet opp til dans», eller «Danseskjemaet», som barnehagepersonell kaller det, er det vi som jobber med barn har savnet i mange år ... (BARNEHAGE.NO 13.02.2012)

1 Å by barnet opp til dans: SYSTEMATISK DOKUMENTASJON AV BARNEHAGENS INNSATS OVER TID

Davinas Barnehave ANS og Bredtvet kompetansesenter står bak observasjonsskjemaet *Å by barnet opp til dans*¹. Skjemaet fanger opp språklige engasjerbarhet hos barn mellom 1 og 3 år. Det fanger opp barnets språklige engasjement når barnet er mellom 3 og 5 år, og det fanger opp barnets fysiske aktivitetsnivå for hele perioden fra 1 til 5 år. Observasjonsskjemaet *Å by barnet opp til dans* bidrar til at de voksne rundt et barn blir klar over at de ikke kan observere barnets språk uten samtidig å ta hensyn til sitt eget bidrag som språkbruker. Dermed bidrar observasjonsskjemaet *Å by barnet opp til dans* til at vi blir klar over hvilke enorme muligheter den voksne har til å styrke barnets språk i det daglige: Særlig hvis barnet har vansker med å danse, så må de voksne stille opp og by barnet opp til dans! Skjemaet kan fylles ut av alle som har kjennskap til barnet og bør alltid fylles ut av både fagpersonell og assistenter i barnehagen og av foreldre.

Etter behov bør også personell i den pedagogisk-psykologiske tjenesten, PPT, fylle ut et skjema.

Det samme skjemaet bør følge alle barn fra de begynner i barnehagen og frem til de fyller fem år. Da bør skjemaet *Å by barnet opp til dans* suppleres med observasjonsskjemaet *20 spørsmål om språkferdigheter*. Det sistnevnte skjemaet bør følge barnet videre og langt inn i skolealder. Observasjonsskjemaet *Å by barnet opp til dans* vil dermed representere en sammenhengende dokumentasjon av barnehagens observasjoner og intervensjoner når det gjelder barnets språkutvikling. *Skjemaet vil på en enkel måte bidra til en enestående og uvurderlig dokumentasjon av barnehagens innsats for å legge forholdene til rette til barnets beste frem til barnet er fem år – en type systematisk dokumentasjon som inntil i dag har vært fraværende.*

2 Å by barnet opp til dans: RETT PÅ SAK

Observasjonsskjemaet *Å by barnet opp til dans*, eller «danskjemaet» som mange foretrekker å kalle det, fylles ut av alle ansatte i barnehagen som har daglig ansvar for barnet. Skjemaet fylles i tillegg gjerne ut av foreldrene. Når det er gjort, er det naturlig at de barnehageansatte og foreldrene kommer sammen og samtaler om hvilken ny innsikt de har fått ved å fylle ut skjemaet og hva de eventuelt kan gjøre for å styrke det språklige engasjementet i barnehagen – og hjemme. «Danseskjemaet» er en invitasjon til å tenke gjennom hvilken rolle den voksne spiller for barnets interesse for å bruke språk og kommunisere – og hva som umiddelbart kan gjøres for å styrke denne interessen.

Hvis de som fyller ut skjemaet stort sett er enige om at barnets språklige engasjerbarhet/ språklige engasjement er upåfallende, er saken klar: Det er ingen grunn til å bekymre seg om barnets språklige utvikling. I tillegg har barnehagen og foreldrene bekreftet overfor hverandre at de alle «ser» barnet og at begge parter er på riktig vei når det gjelder å skape *språklig engasjement*.

¹ «DANSE»-METAFOREN ER BRUKT FORDI Å DANSE SAMMEN KREVER AT MAN FØLGER OG TAR HENSYN TIL HVERANDRES BEVEGELSESTRINN – PÅ SAMME MÅTE SOM DET Å SNAKKE SAMMEN ELLER KOMMUNISERE PÅ ANNEN MÅTE KREVER ET KOMPLISERT SAMSPILL.

Hvis de som fyller ut «danseskjemaet» fremdeles er enige, men denne gangen om at det er vanskelig eller utfordrende å by barnet opp til dans, er det bare å gå i gang med å være kreative og sette i gang med å utveksle erfaringer og ideer om hva som bør gjøres i barnehagen og hjemme. Det er ingen grunn til å «vente og se», det er bare å sette i gang med vissheten om at det ikke er barnet, men de voksne, som har ansvaret for å håndtere utfordringene. Hvis det viser seg at det er uenighet blant dem som har fylt ut «danseskjemaet», for eksempel ved at noen mener at barnet er lett å by opp til dans, mens andre mener dette slett ikke er lett, innebærer dette at en diskusjon om hva språkutvikling er og om de ulike måtene forskjellige voksne nærmer seg barnet på, er nødvendig. En slik uenighet bør ikke være problematisk, men snarere en spore til å foreta nye refleksjoner omkring det aktuelle barnet og dets situasjon for så å finne ut av hva som skal gjøres – og hvem som skal gjøre hva.

I enkelte tilfeller er det naturlig at også andre som kjenner barnet, bruker «danseskjemaet». For eksempel kan fagpersoner fra den pedagogisk-psykologiske tjenesten, PPT, fylle ut et skjema og sammenholde dette med skjemaer som er fylt ut av foreldre og barnehageansatte, samt sammenholde disse registreringene med egne tester og undersøkelser. I slike tilfeller kan fremdeles skjemaet brukes «klinisk», men PPT har nok også utbytte av å regne ut «sumskårer» (se nedenfor).

«Danseskjemaet» leder de voksne direkte inn i viktige refleksjoner over språk og språkutvikling som fører til at både voksne og barn både blir mer språklig engasjerbare og språklig engasjerte. Dette er bra for barna, de som arbeider i barnehagen, foreldrene – og ikke minst for samarbeidet! Med «danseskjemaet» blir hverdagen i barnehagen artigere og mer engasjerende – for alle.

3 Å by barnet opp til dans: BRUK AV OBSERVASJONSSKJEMAET

3.1 Skjemaet består av tre skalaer

- 1. Språklig engasjerbarhet, 1–3 år**
- 2. Språklig engasjement, 3–5 år**
- 3. Fysisk aktivitetsnivå, 1–5 år.**

Svarene skal reflektere den enkelte barnehageansattes inntrykk eller «magefølelse» av hvor barnet befinner seg i forhold til jevnaldrende. Svarene skal *ikke* være basert på systematiske observasjoner.

3.2. Skjemaet kan brukes på to måter

3.2.1 Det kan brukes klinisk ved å fokusere direkte på de enkelte utsagnene i skalaene.

Hvis det viser seg at det for eksempel er vanskelig å engasjere barnet til å synge små sanger som «Bæ-bæ lille lam», kan man ta utgangspunkt i dette og legge forholdene til rette for at barnet får lyst til å synge. Det er viktig å fastholde at det ikke er barnet som har ansvaret for å imitere sangene. Det er snarere den voksne som har ansvaret for å sørge for å opprette en så god kontakt med barnet at det lar seg engasjere til å synge.

For skalaene som indikerer *fysisk aktivitetsnivå*, vil skårer på 1 (svært aktiv) og 5 (svært passiv) indikere at det bør settes i verk tiltak for å påvirke barnets aktivitetsnivå i riktig retning. Skårer på 2, 3 og 4 indikerer at de som observerer mener at barnets fysiske aktivitetsnivå er innenfor normalområdet.

3.2.2 Skjemaet kan brukes til å beregne sumskårer.

Hvis man tar for seg skårene for hvert av utsagnene på skalaene for *språklig engasjerbarhet*, så vil en skåre på 4 eller 5 være en «problemskåre». Hvis det viser seg at det er flere slike høye skårer på skjemaet, vil den sammenlagte skåren på skjemaet, (sumskåren), være høy og indikere at det bør utprøves tiltak for å styrke barnets språklige engasjerbarhet.

3.2.2.1 Beregning av sumskårer:

Skalaen for *språklig engasjerbarhet* for aldersgruppen 12–36 måneder består av 12 utsagn som skal vurderes på en skala fra 1 (veldig enkelt å engasjere barnet til å kommunisere) til 5 (veldig vanskelig å engasjere barnet til å kommunisere). Maksimal sammenlagt skåre (sumskåre) på denne skalaen er dermed $12 \times 5 = 60$. Dette indikerer at det er svært vanskelig for den som fyller ut skjemaet å engasjere barnet til å kommunisere i en rekke sammenhenger. Minimum sumskåre vil være $12 \times 1 = 12$. Dette indikerer at den som fyller ut skjemaet synes det er svært lett å engasjere barnet til å kommunisere i de fleste sammenhenger.

Skalaen for *språklig engasjement* for aldersgruppen 3–5 år består av 10 utsagn som skal vurderes på en skala fra 1 til 5. Maksimum sumskåre vil derfor være $10 \times 5 = 50$, og minimum sumskåre vil være $10 \times 1 = 10$.

I forhold til de to skalaene for *språklig engasjerbarhet* og *engasjement* som er omtalt ovenfor, vil skalaene for *fysisk aktivitetsnivå* være noe forskjellig. På disse skalaene vil verdien 3 vise til normalt *fysisk aktivitetsnivå*, mens verdiene 1 og 5 viser til henholdsvis svært høyt og svært lavt aktivitetsnivå. Siden disse skalaene hver består av 8 utsagn, vil laveste sumskåre være $8 \times 1 = 8$ og indikere at den voksne som fyller ut skjemaet vurderer barnet som alt for aktivt/impulsstyrt i så godt som alle sammenhenger. Høyeste sumskåre vil være $8 \times 5 = 40$ og indikere at den som fyller ut skjemaet mener at barnet er for passivt og tilbaketrukket i de aller fleste situasjoner. Sumskårer som ligger mellom disse ytterpunktene vil indikere at det fysiske aktivitetsnivået til det barnet som blir vurdert, er normalt eller ganske normalt, i de fleste sammenhenger.

3.3 Nyttig med flere observatører

Siden unge barn ofte forholder seg på forskjellige måter til forskjellige voksne, og forskjellige voksne kan oppfatte ett og samme barn ulikt, er det nyttig at minst to observatører fyller ut hvert sitt «danceskjema». Dette kan bidra til å skape viktig oppmerksomhet mot språk og kommunikasjon i barnehagen og bidra til at de voksne blir mer oppmerksomme på sin rolle som språklige «dansepartnere» for barna. I de tilfellene der de voksne vurderer samme barn ulikt, bør dette føre til viktige diskusjoner og planlegging av eventuelle nye måter å nærme seg barnet på for minst den ene av de voksne. Ikke minst gjelder dette når observasjonsskjemaet brukes klinisk, (se ovenfor).

Når man ønsker å beregne sumskårer, bør sumskåren for hver av skalaene *språklig engasjerbarhet*, *språklig engasjement* og *fysisk aktivitetsnivå* være basert på et gjennomsnitt fra to bedømmere eller observatører (se tabell 1). Det sier seg selv at hvis antallet observatører øker, vil gjennomsnittet fremdeles være summen av skårene dividert på antall observatører.

Tabell 1: Skjema for beregning av sumskårer for skalaene *Språklig engasjerbarhet* og *Fysisk aktivitetsnivå* 3.4

Tabell 1	Språklig engasjerbarhet		Språklig engasjement		Fysisk aktivitetsnivå			
	1. obs.	2. obs.	1. obs.	2. obs.	1. obs.	2. obs.	3. obs.	4. obs.
Observatør 1								
Observatør 2								
Sum = observatør 1 + observatør 2								
Gjennomsnitt = (observatør 1 + observatør 2) / 2								

Hvor høy må sumskårene være for at en skal si at det er vanskelig å by barnet opp til dans?

Sumskårene for hver av de tre skalaene representerer det vi kan omtale som «problemskåre». Problemskåre indikerer at den voksne opplever at det er problematisk å by barnet opp til dans. Hvor høy må skårene være for at en skal si at vi har å gjøre med en «problemskåre»?

Tabell 2 viser sammenhengen mellom sumskårer og prosentiler. For eksempel, dersom et barn i aldersgruppen over 30 mnd. har en sumskåre på skalaen *språklig engasjerbarhet* som er 31 eller større, er det bare 10 prosent av alle barn som har et like stort problem, dvs. at 90 prosent av barna har lavere problemskåre.

Tabell 2: Sammenhengen mellom sumskårer og prosentiler.

NB Har latt første boksen gå også over "prosentiler. Erdet ok?"

Sum skårer												
Kommunikativ engasjerbarhet 1-3 år					Kommunikativ engasjerbarhet 1-3 år		Fysisk aktivitetsnivå 1-5 år					
Prosentiler	12-18 mnd	18-24 mnd	24-30 mnd	30-36 mnd	Prosentiler	36-60 mnd	Prosentiler	12-18 mnd	18-24 mnd	24-30 mnd	30-36 mnd	
100	14	12	11	11	100	11	100	19	18	16	15	
90	18	14	12	12	90	13	90	22	21	19	19	
80	19	17	13	12	80	15	80	23	22	20	20	
70	20	19	14	12	70	17	70	24	23	21	21	
60	24	22	16	14	60	18	60	24	22	22	22	
50	26	24	18	16	50	20	50	25	23	23	23	
40	28	26	21	18	40	24	40	26	24	24	24	
30	31	29	23	21	30	28	30	26	25	25	25	
20	37	33	26	26	20	36	20	27	26	26	26	
10	43	37	35	31	10	44	10	30	28	28	28	

For informasjon om skjemaets reliabilitet og validitet og sammenhengen mellom de to delskalaene henviser vi til artikkelen: MOSSIGE, J. OG OTTEM, E. (2011) *Å by barnet opp til dans. Kartlegging av språkutvikling, engasjerbarhet og fysisk aktivitet hos barn mellom 13 og 46 måneder*. PSYKOLOGI I KOMMUNEN, 46, 3-14.

4 TI TING MAN BØR VÆRE OPPMERKSOM PÅ NÅR MAN HAR ANSVAR FOR BARN

4.1 Det er viktig å observere tidlig språkutvikling

Observasjonsskjemaet *Å by barnet opp til dans* er konstruert for å ivareta hensynet til dette.

De voksne retter oppmerksomheten mot sin egen samhandling med det unge barnet – og leter ikke etter skader eller avvik hos barnet.

De voksne blir klar over at de selv kan bidra med enkle midler for å justere eventuelle uregelmessigheter i sine samhandlinger med det unge barnet. Det er ikke nødvendig å vente og se – og det er som regel heller ikke nødvendig å vente på "eksperter" før man setter i gang.

Både foreldre og barnehageansatte får et felles fokus når de skal samtale om barnet. Det er fruktbart å kunne dele bekymringer uten å føle at man verken bagatelliserer bekymringene eller blåser bekymringene opp ved å antyde at man leter etter en skade eller en alvorlig dysfunksjon. Både foreldrenes og de ansattes fokus trekkes bort fra det unge barnet og rettes mot deres egne samhandlinger med barnet. Foreldre og ansatte får et felles språk som gjør det lett å etablere en likeverdig dialog.

Vansker med å engasjere barn i språklige samhandlinger bør rettes opp så raskt som mulig, og man bør komme i gang i god tid før barnet er to år. Men da er det nødvendig å ha et presist instrument som samtidig er lett å administrere – og som ikke fokuserer på skader/vansker, men på samspill.

4.2. Flere ting vi bør være spesielt oppmerksomme på før vi observerer tidlig språkutvikling.

Observasjonsskjemaet *Å by barnet opp til dans* er konstruert for å ivareta hensynet til dette.

Det er ikke hensiktsmessig å fokusere på eventuelle språkvansker hos barnet ved å dele opp den kontinuerlige strøm av handlinger som barnet utfører under språklige samhandlinger og sammenholde disse elementene med en eller annen norm.

Hvis observasjonene viser at det er vanskelig å engasjere barnet til språklige samhandlinger, så er det ikke barnet som skal trenes eller gis opplæring. Det er tvert i mot de voksne som skal ta utfordringen ved å tilnærme seg det aktuelle barnet på en slik måte at barnets interesse for å kommunisere blir vakt og vedlikeholdt.

Barnets interesse vekkes når den voksne lykkes med å skape felles oppmerksomhet først i forhold til hverandre og dernest i forhold til det temaet samtalen dreier seg om.

Den voksne observerer ikke barnet som et objekt, observasjonen er knyttet til egne språklige samhandlinger med barnet. Den voksne som observerer og barnet er begge subjekter.

4.3 Det er minst fire ting vi bør være oppmerksom på når vi bruker observasjonsskjemaet *Å by barnet opp til dans*.

Svarene skal reflektere den voksnes "magefølelse" av barnas språklige engasjerbarhet og aktivitetsnivå – og ikke være basert på systematiske og objektive observasjoner. Hensikten er å fange den voksnes følelse av hvordan barnet danser med dem – og hvordan de danser med barnet.

Flere voksne i barnehagen – og gjerne foreldrene – skal fylle ut hvert sitt *Å by barnet opp til dans* uavhengig av hverandre noenlunde samtidig og så komme sammen og sammenligne det de har registrert. Første registrering skjer gjerne den første høsten etter at barnet har begynt i barnehage og danner utgangspunkt for eventuelle justeringer av de voksnes interaksjoner med barnet.

Når det er gått en viss tid, ca. 6 måneder etter første skjemautfylling, er det på tide at de samme fyller ut skjemaet igjen for å følge opp barnets utvikling. Som regel kan det være greit å foreta denne andre registreringen midt i det andre semesteret barnet går i barnehage. Hvis de voksne fremdeles har problemer med å få barnet sosialt engasjert, kan det være på sin plass å diskutere ytterligere justeringer av de voksnes interaksjoner med barnet.

Det kan ikke være slik at en enkelt voksens inntrykk av et barn er avgjørende for hvilke egenskaper man tillegger barnet, slik som skjer hvis kun en voksen har ansvaret for å teste eller observere et barn. Det som skjer mellom barnet og den voksne i en test- eller observasjonssituasjon, kan påvirke den voksnes bedømming av barnets sterke og svake sider. Hvis kun en voksen skal foreta bedømmningen av et barns språkferdigheter, er faren alltid til stede for at den voksnes bedømmelser blir de eneste gyldige og dermed får et objektivt preg. Derfor må det være *minimum* to voksne som vurderer barnet – og disse må snakke sammen etter at de opprinnelige vurderingene er foretatt!

4.4 Når vi har kartlagt tidlig språkutvikling, bør vi være oppmerksomme på minst tre forhold

Observasjonsskjemaet *Å by barnet opp til dans* er konstruert for å ivareta hensynet til disse forholdene.

1. Hvis det viser seg at barnet er fysisk passivt i en eller flere rutinesituasjoner i barnehagen, bør man straks gå i gang med å oppmuntre barnet til å være mer aktivt både i disse situasjonene og ellers. Det er lett å overse de passive barna og tro at de har det greit nok, men det stemmer vanligvis ikke. At voksne oppmuntrer barn til å delta i de fleste aktiviteter, oppfattes av barnet som interesse, velvilje og at den voksne "ser" meg.
2. Bruk registreringene på kartleggingsskjemaet til å skaffe deg et nøkternt inntrykk av barnet. Barnet varierer som regel handlingsmønstre etter situasjoner. Barn er sjeldent kun passive eller aktive, interesserte eller uinteresserte. Aktivitet og interesse varierer etter situasjoner og over tid. Registreringene skal hele tiden minne den voksne om alle mulighetene som hele tiden foreligger til *å by barnet opp til dans*.
3. Foreta nye registreringer etter et halvt år av samtlige barn og sammenlign nye og tidligere registreringer. Hvordan har forandringene vært? Viser de siste registreringene at vi må foreta oss noe annet i forhold til barnet i tiden fremover? Har noen registreringer forandret seg i negativ retning?

5 LYKKES VI IKKE MED Å BY BARNET OPP TIL DANS I FØRSTE OMGANG, TAR VI ET SKRITT TILBAKE OG FUNDERER OVER HVORDAN VI KAN FÅ DET TIL I NESTE OMGANG

Observasjonsundersøkelsen *Å by barnet opp til dans* er konstruert for å ivareta hensynet til dette.

Hvis tiltakene for å bedre barnets språklige engasjerbarhet ikke fører frem, bør dette bidra til stimulerende diskusjoner om språk og samspill og nye muligheter – ikke til en følelse av at «dette nytter ikke».

Hvis tiltakene ikke fører frem, kan det være lurt å foreta en gjennomgang av de ytre faktorene som kan hindre fremgang, for eksempel egne og medarbeideres holdninger, utfordringer med barnehagen som organisasjon og andre faktorer som kan bidra til at det er vanskelig å engasjere barnet.

Det vil alltid være en fordel å lage en oversikt over tiltak som virker bra og hvor lenge de bør vare før man merker fremgang. Det vil også være en klar fordel at språk og kommunikasjon står sentralt når barnehagen skal lage interne fagplaner og når det gjelder kompetanseutviklingen generelt. Det er utfordringene som er interessante!

Uansett hvor store utfordringene er, så er det nesten alltid slik at det bare er de som er ansatte i barnehagen som har muligheter og kompetanse til å møte disse utfordringene på en god og kreativ måte. Selv når faginstanser utenfra hentes inn i barnehagen, så er det de ansattes kompetanse og engasjement som (i samarbeid med foreldrene, som tross alt kjenner sitt barn best) vil være avgjørende for at tiltakene vil ha en god effekt.

6 OBSERVASJONSSKJEMAET Å BY BARNET OPP TIL DANS ER TIL Å STOLE PÅ

Observasjonsundersøkelsen *Å by barnet opp til dans* er konstruert for å ivareta hensynet til blant annet reliabilitet og validitet.

Det tar bare noen få minutter å fylle ut skjemaet for hvert barn og resultatene er til å stole på: Skalaene er reliable og valide. Dette innebærer at observasjonsskjemaet *Å by barnet opp til dans* gir en meget god oversikt over barn som er

lette å engasjere kommunikativt og hvilke som det vil kreve noe mer omtanke og planlegging å få med seg i dansen.

Skjemaet gir en solid oversikt over på hvilke områder barna kan ha problemer med å la seg engasjere og hvordan ulike tiltak fungerer for den enkelte.

For utfyllende informasjon om skjemaets reliabilitet og validitet (særlig sammenhengen mellom resultater fra spørreskjemaet og resultater fra mer omfattende undersøkelser av språklige ferdigheter), henviser vi til artikkelen: MOSSIGE, J. OG OTTEM, E. (2011) *Å BY BARNET OPP TIL DANS. KARTLEGGING AV SPRÅKUTVIKLING, ENGASJERBARHET OG FYSISK AKTIVITET HOS BARN MELLOM 13 OG 46 MÅNEDER. PSYKOLOGI I KOMMUNEN*, 46, 3 -14.

7 DET ER VIKTIG Å OBSERVERE DET SPRÅKLIGE ENGASJEMENTET HOS BARN MELLOM 3 OG 5 ÅR

Observasjonsskjemaet *Å by barnet opp til dans* er konstruert for å ivareta hensynet til dette.

Det er gunstig at barnet fremstår som språklig engasjert både overfor jevnaldrende og voksne. Det språklige engasjementet bidrar til at barnet fremstår som en attraktiv samtalepartner i andres øyne og derigjennom til at barnet styrker sin språklige nysgjerrighet.

Barn med *språklig engasjement* vil ha lett for å gå inn i langvarige og bærekraftige relasjoner med andre, både voksne og jevnaldrende.

Gjennom å observere barns språklige engasjement blir de voksne klar over betydningen av sitt eget språklige engasjement! Dette er viktig for alle barn og ikke minst viktig for de barna som «sliter»: Kanskje er det de voksne som sliter?

8 SAMMENLIGNING AV DE TO DELENE AV SKJEMAET

Det kan være viktig å sammenholde observasjonene fra den delen av «danseskjemaet» som angir *språklig engasjerbarhet* (1 til 3 år), med observasjonene fra den delen av «danseskjemaet» som angir *språklig engasjement* (3 til 5 år), for å få kunnskap om blant annet:

- At barnet går fra å markere seg som selvstendig og uavhengig av den voksne til å oppsøke den voksne for å få kunnskap om verden
- At barnet blir mer oppmerksom på ord og ordmeninger enn tidligere
- At barnet blir en tydeligere dialogpartner enn før og fremstår som mer «lærenem»

Observasjonsskjemaet *Å by barnet opp til dans* er konstruert for å ivareta hensynet til dette.

9 OPPFØLGNING AV ALLE BARNA I BARNEHAGEN

Siden språklig engasjement og nysgjerrighet er utgangspunktet for sunne og bærekraftige relasjoner mellom barnet og andre, bør alle barna i barnehagen følges opp ved hjelp av «danseskjemaet» av minst tre grunner:

1. For å fange opp barn som opprinnelig ikke er vanskelig å engasjere språklig, men som «stopper opp» eller blir vanskeligere å engasjere i løpet av perioden mellom ett og tre år.
2. For å fange opp barn som ikke er vanskelig å engasjere språklig når de er små, men som viser lite *språklig engasjement* og interesse etter at de er fylt tre år.
3. For å fange opp barn som de voksne ikke makter å engasjere språklig, til tross for at ulike tilnæringsmåter anvendes daglig. Når disse barna fanges opp, bør de henvises til andre, for eksempel den pedagogisk-psykologiske tjenesten, PPT, for råd og veiledning. Utprøving av tiltak i barnehagen må imidlertid pågå for fullt mens man venter på ekstern hjelp.

10 HELHET OG SAMMENHENG

Det må være helhet og sammenheng i registreringen av barns språklige utvikling – fra ett-årsalderen og langt inn i skolealder.

Tidlig språkutvikling henger sammen med språkutviklingen senere – ikke minst med utviklingen av barnets muligheter til å beherske skriftspråket i skolealder. Tidlig språkutvikling har dessuten sammenheng med hvordan barnet senere klarer å mestre livet. Derfor er det en forutsetning at barnehage, skole og foreldre samarbeider for å styrke barnets språklige engasjerbarhet, språklige engasjement og interesse for språk for derigjennom å forebygge at barnet utsettes for unødige vansker.

Observasjonsskjemaene *Å by barnet opp til dans* og *20 spørsmål om språkferdigheter* er begge konstruert med dette for øyet.

For bestilling av skjemaet: www.danseskjema.no

Å BY BARNET OPP TIL DANS
Frognersesterveien 44b 0776 Oslo
tlf 406 02 623
bestilling@danseskjema.no

